

BEHAVIORALISMIN SYNTY, KAMPPAILU
 MAINEESTA JA MUITA TOSITARINOITA
 AMERIKASTA

Michael A. Baer, Malcolm E. Jewell ja Lee Sigelman (toim. 1991): *Political Science in America. Oral Histories of a Discipline*. The University Press of Kentucky, Lexington, 250 s.

David Eastonin systeemitteoriasta, Robert A. Dahlin valtatutkimuksista ja Gabriel Almondin poliittisen kulttuurin käsitteestä on olemassa lukemattomia innostuneita sovellutuksia sekä kriittisiä arvioita. Harva soveltaja tai kriitikko on osannut kuitenkaan sovittaa näitä teorioita tai tutkimussuuntauksia siihen älylliseen kontekstiin, jossa ne ovat syntyneet. Pahimmillaan tilanne on johtanut politiikan tutkimuksen lähestymistapojen täydelliseen väärinymmärtämiseen. Teorioiden ymmärtämiseksi ei riitäkään pelkästään niiden sisällön omaksuminen. On tunnettava myös itse teoreetikot ja heidän tavoitteensa. Väittävät derridalaiset sitten mitä tahansa.

Nykytutkimuksen kannalta ongelmana vain on, että oman ajan tutkijoista on olemassa valitettavan vähän julkista henkilötietoa. Yhdysvaltalaiset politiikan tutkijat ovat kuitenkin nyt alkaneet omalta osaltaan paikkaamaan tätä puutetta keräämällä tieteenalan vielä elossa olevilta vanhemman polven edustajilta suullista perimätietoa heidän urastaan. Projekti alkoi muun muassa American Political Science Associationin (APSA) rahoituksen turvin 1970-luvun loppupuolella. Se oli tosin sammua alkuunsa muutaman haastattelun jälkeen, mutta onneksi projekti herätettiin uudelleen henkiin vuonna 1987 ja siirrettiin Kentuckyyn yliopistoon Lexingtoniin, jossa on erityinen »Oral history» -tutkimusyksikkö. Samalla projektin johtoon tuli Malcolm E. Jewell sikäläiseltä politiikan tutkimuksen laitokselta. Sen jälkeen haastatteluja on tehty uudistuneella innolla, ja niitä on tällä hetkellä valmiina noin neljäkymmentä.

Baerin, Jewellin ja Sigelmanin toimittama teos on koottu projektin haastatteluaineistoista. Mukaan on kelpuutettu Charles Hyneman, E. Pendleton Herring, Belle Zeller, Emmette S. Redford, R. Taylor Cole, Mairna D. Irish, C. Herman Pritchett, Gabriel Almond, David Truman, Robert Martin, Robert A. Dahl, Heinz Eulau, David Easton, Austin Ranney ja Warren E. Miller. Poliittikan tutkimukselle luonteenomaista on tietenkin se, että kyseessä on pääasiassa miesten (joista tosin yksi on musta) muistelmat.

Kuvaavaa on myös, että kaikki kyseiset kaksitoista valkoista miestä ovat toimineet APSA:n puheenjohtajina. Mustia ja naisiahan ei valittu tähän tehtävään ennen vuotta 1989. Kaksi kirjaan kelpuutettua naista ovat kuitenkin itse olleet varsin hyvin tietoisia »toiseudestaan». APSA:n varapuheenjohtajana toiminut Marian D. Irish toteaa omasta roolistaan yksinkertaisesti: »I was a bargain token for the APSA.»

Muttuvaa amerikkalaista kulttuuria kuvaa kuitenkin se,

että projektin seuraavassa vaiheessa on tarkoitus haastatella ennen kaikkea naisia ja mustia politiikan tutkijoita, jotta saataisiin kuva myös »hävinneiden» historiasista. Suomalaisessa politiikan tutkimuksessa naiseen kohdistuva syrjäntä ei vielääkään aiheuta kuin yliolikaista hymähtelyä miestutkijoiden keskuudessa.

Puuttumatta tässä yhteydessä aineistoa koskeviin yleisiin metodologisiin ongelmiin, teosta voidaan arvioida kiinnittämällä huomio toimittajien valintoihin. Kirjassa on näet kyseisten viidentoista henkilön haastatteluista vain lyhennelmät, pituudeltaan keskimäärin noin 15 sivua. Kun useiden haastattelujen puhtaaksikirjoitettu sivumäärä on parikin sataa (Eastonin haastattelu on laajin, yli 500 käsikirjoitussivua), on luonnollista, että kirja antaa vain kalpean kuvan alkuperäisaineistosta.

Toimittajien onnistumista tehtävässään on tietenkin vaikea arvioida, jos ei tunne kirjan perustana olevaa materiaalia. Itse vierailin Lexingtonissa parin päivän ajan syksyllä 1990, joten sen perusteella uskallan kuitenkin jotain asiasta sanoa. Pinnallisenkin aineistoon tutustumisen perusteella voi näet väittää, että toimittajat ovat onnistuneet tehtävässään suhteellisen hyvin, mutta keskittyneet selvästi vain tiettyihin teemoihin. He ovat suunnanneet huomionsa lähinnä politiikan tutkimuksen institutionaaliseen kehitykseen sekä haastateltavien uran alkuvaiheisiin ja heidän keskeisiin saavutuksiinsa tieteenalalla. Näistä seikoista johtuen teos valaisee parhaiten vuosien 1930—1960 välistä aikakautta. Vaikka toimittajien ratkaisu on ymmärrettävä, on kuitenkin valitettavaa, että teoksesta on karsittu lähes tyystin esimerkiksi alkuperäisaineistosta löytyvät monet tulkinat 1960-luvun lopun politiikan tutkimuksen murroksesta. Viitteitä tähän löytyy kirjassa ainoastaan Trumanin ja Ranneyn haastatteluista.

Toinen toimittajien valinta koskee teokseen kelpuutettuja tutkijoita. Muita mahdollisuuksia olisivat olleet esimerkiksi Louise Overacker, John C. Wahlke ja William Riker, jotka tuskin olisivat olleet ainakaan joitakin nyt mukaan valittuja henkilöitä mielenkiinnostomampia. Onkin valitettavaa, etteivät toimittajat mitenkään perustele henkilögalleriansa valintaa.

Painotustensa vuoksi teos valaisee parhaiten behavioralismin nousua ja luonnetta amerikkalaisessa politiikan tutkimuksessa. Tämän suhteen haastateltavat voidaan jakaa kolmeen eri sukupolveen. He ovat syntyneet vuosien 1900 (Hyneman) ja 1924 (Miller) välillä, jolloin eri kymmenluvuilla syntyneet tutkijat tuntuvat poikkeavan ratkaisevasti toisistaan. Poliittikan tutkimuksen historian kannalta mielenkiintoisin on teoksen »toinen sukupolvi», 1910-luvulla syntyneet (Almond, Truman, Martin, Dahl, Eulau ja Easton), joka on tutkimusorientaatioltaan teoreettisempaa ja yhteiskunnallisilta näkemyksiltään radikaalimpaa kuin vuosisadan ensimmäisellä kymmenellä syntynyt »ensimmäinen sukupolvi» (Hyneman, Herring, Zeller, Redford, Cole, Irish ja Pritchett) tai 1920-luvulla syntynyt »kolmas sukupolvi» (Ranney ja Miller).

Ensimmäinen sukupolvi hyväksyi empiirisen tutkimuksen, muttei tehnyt siitä tutkimuksen ainoa johtolankaa.

Toinen sukupolvi taas asetti teoreettisen tutkimuksen behavioralismin johtotähdiksi. Sen edustajat olivat opiskelleet 1930-luvun taloudellisen laman ja *New Deal*-politiikan ilmapiirissä, jossa myös moni älymystön edustaja oli kiinnostunut marxismista. Varsinkin Almond, Dahl ja Easton muodostavat mielenkiintoisen kolmikon. Kaikki he olivat nuoruudessaan vasemmistolaisia, eivätkä ainakaan Dahl ja Easton ole yhteiskunnallisia näkemyksiään muuttaneet vielä. He ovat aina olleet kiinnostuneita yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisesta, mutta nähneet teoreettisen työn välttämättömäksi tuon päämäärän saavuttamiseksi. Väittelihän Dahlin vuonna 1940 aiheesta »Socialist Programs in Democratic Politics» ja on siitä lähtien tutkinut sekä poliittisen että taloudellisen demokratian edellytyksiä ja mahdollisuuksia.

Kolmas sukupolvi teki kuitenkin behavioraalista tutkimuksesta entistä menetelmäkeskeisemmän. Jo behavioralismin eräänä juhlituimpana oppi-isänä pidetty V. O. Key, ensimmäisen sukupolven edustaja, varoitteli ystäviensä (esim. Truman) mukaan jatkuvasti vaarasta, että nuoremmat tilastollisista menetelmistä innostuneet tutkijat unohtavat kaikki merkittävät tutkimusongelmat. Samoin Easton korostaa sitä, kuinka *survey*-tutkimuksiin painottunut tutkimus hylkäsi behavioralismin todelliset tavoitteet ja johti politiikan tutkimuksen teoreettiseen kapea-alaisuuteen.

Haastattelujen perusteella behavioralismista muodostuikin paljon monisärmäisempi ilmiö kuin usein on tahdottu ymmärtää. Ne, jotka Suomessakin ovat eniten behavioralismista kirjoittaneet, tuntuvat hyvin vähän siitä ymmärtäneen. Todellisuudessa behavioralismi merkitsi Yhdysvalloissa eri tutkijoille eri asioita, eikä sitä pidäkään määritellä yhdellä tapaa. Toisen maailmansodan jälkeen oli kytemässä useita osittain samanlaisia, osittain erilaisia pyrkimyksiä politiikan tutkimuksen kehittämiseksi. Sekä yhteiskuntapoliittisista että tiedepoliittisista syistä behavioralismin käsitettä käytettiin näiden usein keskenään ristiriitaisten tavoitteiden markkinoimiseksi. Ratkaisevaa käsitteen läpimurrolle saattoi loppujen lopuksi olla se, että Ford-säätiö suosi sen käyttöä. Säätiöhän rahoitti keskeisesti yhteiskuntatieteellistä tutkimusta Yhdysvalloissa toisen maailmansodan jälkeen. Säätiöiden vaikutuksesta behavioralismin syntyy löytyy todisteita varsinkin Herringin, Almondin ja Millerin haastatteluista. Miller toteaa: »I think it was almost single-handedly the Ford Foundation that did so much to legitimize empirical social science.»

Behavioralismin synnyn ohella teos valaisee monella tapaa eri yliopistojen asemaa ja tieteen sisäisiä valtasuhteita. Yliopistojen väliset erot on useimmiten tyystin unohdettu politiikan tutkimuksen historiaa kirjoitettaessa. Historian kannalta ovatkin mielenkiintoisia haastatteluissa esitetyt väitteet etelävaltiolaisten yliopistojen merkityksestä politiikan tutkimuksen kehitykselle. Behavioralismin kohdallakin on muistettava, että Redford ja Cole muodostivat yhdessä V. O. Keyn kanssa kuuluisan texasilaistrien amerikkalaisessa politiikan tutkimuksessa. *Southern Politics* ei ollut mikään sattuma.

Toisaalta on luonnollista, että kirjassa painottuvat kolme yhdysvaltalaisen politiikan tutkimuksen kehityksen kannalta keskeistä yliopistoa: Chicago, Harvard ja Yale. Onhan teoksen viidestätoista haastateltavasta kymmenen väitellyt jossakin näistä kolmesta opinahjosta. Varsinkin Chicagon ja Harvardin väliset ongelmalliset suhteet 1930- ja 1940-luvuilla käyvät hyvin ilmi. Harvardissa politiikan tutkimuksen painopiste oli politiikan teorian historiassa, Chicagossa empiirisessä teoriassa. Chicago oli innovatiivinen keskus, Harvard arvostettu, mutta jäykkä ja sisäänlämpiävä. Ehkä tästä johtui, että varsinkin Harvardissa Chicagoa kritisoitiin jatkuvasti opetuksen yhteydessä. Yhdysvaltalaisen politiikan tutkimuksen historian ymmärtämisen kannalta asialla on merkitystä siksi, että Bernard Crick kirjoitti vaikutusvaltaisen *The American Science of Politics*-teoksensa osittain Harvardissa. Kirjan kritiikki chicagolaista politiikan tutkimusta kohtaan heijastelee monissa kohdin »cambridgeläistä totuutta».

Tietenkin yliopistot ja niiden laitokset myös muuttivat luonteeltaan koko ajan. Hyvä esimerkki on jälleen Chicago, jonka poliittikan tutkimuksen laitos oli 1940-luvulla täysin erilainen kuin edellisellä vuosikymmenellä, sen jälkeen kun laitoksen maineen luoneet Charles E. Merriam, Harold D. Lasswell ja Harold F. Gosnell olivat sieltä eri syistä siirtyneet pois. Kyse oli myös tiedepoliitikasta, sillä yliopiston rehtori Robert M. Hutchins ei ollut koskaan ollut tyytyväinen laitoksen toimintaan (ajaa itse erityistieteiden filosofista yhteyttä). Hän palkkasi 1940-luvun lopulla tietoisesti muun muassa Leo Straussin muuttamaan laitoksen ilmettä.

Yliopistojen väliset erot eivät tietenkään ole merkinneet, että näiden sisällä tutkijoiden väliset suhteet olisivat välttämättä olleet lämpimät. Henkilökohtaiset ristiriidat ja voimakkaat egot ovat aina tieteen arkipäivää. Harvardissa William Y. Elliott ja Carl Friedrich olivat riidoissa, Chicagossa Hans Morgenthau, Leo Straus ja Herman Finer kilpailivat keskenään, jne. Tieteessäkin kyse on usein vallasta, maineesta ja rahasta.

Tieteen sisäisten valtasuhteiden mekanismeista saa teoksessa eniten huomiota julkaisupolitiikka. Onhan se läheisessä yhteydessä tieteen teoreettisiin muutoksiin. Hyvä esimerkki on *American Political Science Review*-lehden (APSR) valtaaminen vuonna 1949 ja Frederick A. Oggin korvaaminen Taylor Colella. Tämähän oli myös yksi behavioralismin lähtölauluksista.

Julkaisemisen muodostuttua entistä tärkeämmäksi tutkijan uralla etenemisen edellytykseksi, julkaisupolitiikka on myös byrokratisoitunut. Seurauksena on ollut esimerkiksi *referee*-järjestelmä, jonka Heinz Eulau näkee pitkälti syntyneen ammattikunnan politisoitumisen seurauksena. Eulau itse suhtautuu järjestelmään kuitenkin kriittisesti, sillä »you know damn well that whether an article gets in or not depends on to whom it is sent». Julkaisemisen politiikka ei katoa, vaikka yhden henkilön päätöksenteko muutetaan enemmistöpäätöksiksi. Poliitiikka saa vain uusia muotoja, vaikka eräät suomalaiset vielä tuntuvat naiviudessaan uskovan *referee*-järjestelmän

puolueettomuuteen.

Asian vahvistaa omalta osaltaan Austin Ranney, joka myöntää APSR:n päätoimittajana toimiessaan suosineensa muun muassa formaalista teoriaa aatehistorian kustannuksella. Hän kuitenkin puolustautuu sillä, että aina kun hän lähetti ensin mainittua tutkimussuuntaa edustaneen artikkelin arvioitavaksi alan edustajille, palaute oli ylitsevuotavan positiivista. Sen sijaan kun hän lähetti aatehistoriallisen kirjoituksen toisille aatehistorioitsijoille, hän sai mitä ristiriitaisimpia kommentteja samasta artikkelista.

Kirjasta löytyy luonnollisesti paljon muutakin kuin näkökantoja behavioralismin syntyyn ja tutkijoiden sekä yliopistojen välisiin suhteisiin. Teos on itse asiassa dokumentti amerikkalaisen politiikan ja yhteiskunnan kehityksestä. Joukossa on myös monia hauskoja anekdootteja, jotka ainakin todistavat sen, ettei inhimillinen käyttäytyminen aina noudata rationaalista valintaa.

ERKKI BERNDTSON
